

Het vermeerderen door zaad en soortzuiver houden van Salix Caprea

De boswilg is een van de weinige wilgen die omzeggens niet vegetatief kan vermeerderd worden. Wel zijn er technieken (enten, afleggen en marcotteren) die kunnen helpen om een zuivere boswilg te vermeerderen. Maar deze technieken zijn arbeidsintensief en geven slechts weinig nieuwe exemplaren. Daarom dienen wij voor het vermeerderen van de boswilg terug te grijpen naar de generatieve vermeerdering (zaad). Wij vertrekken noodgedwongen van twee **soortzuivere** boswilgen; een met mannelijke en een met vrouwelijke bloeiwijzen. Om technische redenen staan die planten best naast elkaar op 4 à 5 m afstand. Zodra beide wilgen een beduidende bloei laten voorzien (niet de jonge planten met een paar bloeiknoppen) kan een kweek aangevat worden in een volledig gesloten ruimte.

Vóór de aanvang dient men over volgende uitrusting te beschikken:

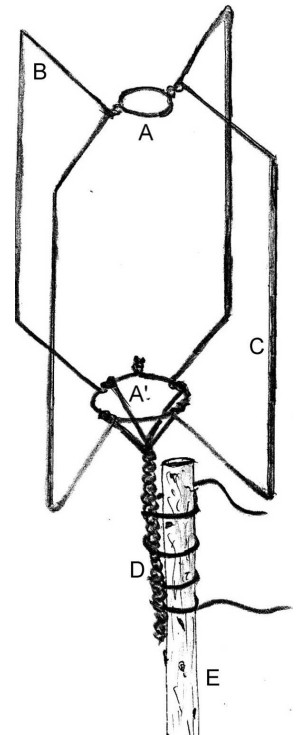
1. Plastiek zakken.

Liefst lang, doorschijnend en onbedrukt om voldoende licht door te laten en tevens het nazicht te vergemakkelijken (vocht, condenswater, bevruchtingstand ...). Zij moeten groot en lang genoeg zijn om alle benodigde katjes te omsluiten en te beschermen

2. Meerdere geraamten (zie fig 1)

Dit is een soort kooi waarin de bloeitakjes zullen in opgesloten worden en wel om volgende redenen.

- Elke aankomst van vreemd stuifmeel via insecten (bijen) of wind is absoluut te vermijden ook vooraleer de katjes in bloei gaan. Er worden verschillende geraamten gemaakt om de kansen te verhogen bij tegenslag. De geraamten worden gebruikt zowel voor de twijgen met vrouwelijke als met mannelijke katjes.
- De geraamten houden de plasticzakken op afstand van de katjes. Indien de katjes in contact komen met de plastic worden zij nat en rotten door het condenswater dat door het ademen van de bloeiende takken ontstaat op de binnenzijde van de Zak.
- Het geraamte houdt alles op zijn plaats en laat gemakkelijk de bestuivingswerkzaamheden uitvoeren. Het vermijdt het schuren van takken en plasticzak en de beschadiging van de katjes.

3. Binddraad

Liefst oude elektriciteitsdraden in koper die zich gemakkelijk laten gebruiken en plooiën om het geraamte en de plasticzakken vast te binden

4. Rechte stokken of steunen.

Stokken om in de grond te slaan. Naast de takken aan te brengen om de bloeiende twijgen, het geraamte en de plasticzakken aan vast te binden. De zakken reiken tot waar de twijg met katjes nodig is en moeten het dichtbinden toelaten.

Ook nodig als steun bij sterke wind.

Legende

- A. Vaste opening $\text{Ø} 2 \text{ cm}$
- A' vaste opening $\text{Ø} 4 \text{ cm}$
- B. 7 à 8 cm van middelpunt
- C. Hoogte 20 a 30 cm, naargelang lengte van plasticzak die alles dicht moet sluiten.
- D. Streng gedraaid van alle draden die onderaan samenkomen, dient om geraamte vast te maken
- E. Steun

Hoe gaan wij te werk om zaad te winnen.

Wij zoeken goed geplaatste takken, met gezonde welgevormde botten, liefst aan de zuidkant van de mannelijke en vrouwelijke struiken

Het bovenste deel van de twijg met bloeiknoppen wordt afgeknipt zodat enkel een rij dikke en welgevormde botten overblijven op een rechte stevige twijg.

De steunen worden nu geplaatst zodat het bovineinde reikt tot aan de plaats waar de twijg zal vastgemaakt worden in en samen met het geraamte en de plasticzak (zie fig 2)

De twijg met de botten wordt voorzichtig (om de katjes niet af te schuren) door de voorziene middelste gaten van het geraamte gestoken en wordt samen met het geraamte aan de steun vastgemaakt. De twijg komt eerst door de onderste opening en een 5-tal cm door de bovenste.

Over het geraamte wordt de doorschijnende plasticzak geschoven en met een tweede draad vastgemaakt (tegen het wegvliegen, licht aanspannen) Onderaan mogen een paar losse plooiën toelaten dat condenswater erdoor wegsijpelt.

Zowel de twijgen met de mannelijke als met vrouwelijke katjes worden zo ingepakt **VOORALEER** er ook maar ene wilg bloeit, anders is het resultaat niet meer zeker. Verwijder ook alle takken die met de wind de uitgekozen twijgen kunnen gaan schuren

Regelmatig wordt gecontroleerd, eerst het vocht (condens) vnl. bij zonnig weer kan er heel wat vocht aflopen. Als alles goed geplaatst is kan de plasticzak onderaan vastgebonden worden zodat het vocht toch kan wegsijpelen; anders moet er geopend worden als er teveel vocht in de zak zit

Het is goed als het te vochtig is in de zak, s' morgens bij **windstilte** de zak door een droge te vervangen en dit met de kortst mogelijke blootstelling aan de omgevingslucht van de bloeiende tak.

Zodra de bloei aanvangt (er moet eerst stuifmeel vrijkomen en de stuifmeelhokjes open) wordt met de bestuiving begonnen. Ook de stampers moeten ontvankelijk kleverig zijn.

De zakken worden losgemaakt; er worden een paar bloeiende (stuifmeelhokjes open) mannelijke katjes afgenomen en onmiddellijk gebruikt om zacht over de vrouwelijke katjes te strijken; liefst de hele oppervlakte beroeren; na gebruik op 2 a 3 katjes worden er nieuwe afgenomen en opnieuw onmiddellijk gebruikt op volgende katjes; tussendoor wordt altijd met de plasticzak afgedekt (neem altijd de best in bloei zijnde katjes met stuifmeel) De behandeling gaat door tot alle vrouwelijke katjes bestoven zijn.

Deze verrichting wordt 4 tot 5 maal herhaald tijdens de volgende dagen (windstil), het is dus nodig voldoende mannelijke katjes af te dekken. Bij de keuze van de twijgen met mannelijke katjes, ook een paar afdekken die minder ver ontwikkeld zijn, want de bloei van de vrouwelijke katjes op de beschermde twijg kan hetzij vroeger hetzij later plaats hebben.

Zodra de bestuiving haar uitwerking heeft, te zien aan de vorming van de zaadhulsjes in de vrouwelijke katjes, dienen eventueel jongere nog niet volgroeide of niet uitgebloeide vrouwelijke katjes te worden verwijderd.

Nu mogen de bevruchte katjes terug blootgesteld worden aan zon en lucht maar de twijg en geraamte blijven veiligheidsshalve vastgebonden tot de katjes rijp zijn; nauwkeurig **blijven volgen**. Bij de mannelijke katjes wordt de uitrusting weggenomen. De vrouwelijke katjes groeien in lengte tot 10 cm en zijn lossers aan 't worden

Zodra de witte pluis van de zaadhaartjes verschijnt moet goed opgelet worden om de hulsjes niet volledig te laten opengaan en het zaad niet te laten wegvliegen. Indien de kunstmatige bestuiving aanvangt als de vrouwelijke katjes volledig bloeien, zal het zaad ook gelijktijdig rijp zijn.

Als ongeveer $\frac{1}{4}$ van de hulsjes hun witte pluis duidelijk vertonen mag het zaad geoogst worden. De katjes voorzichtig afbreken en verzamelen, liefst droog (na het verdwijnen van de dauw of regen) anders wat wachten.

Om de zaden te winnen, leg die s' avonds op een krant gespreid bij een warmtebron.

Als het zaad voldoende rijp is zullen de katjes s' morgens hun zaadjes met harige vliegschermpjes vrijgegeven hebben en vindt gij een lichte wolk pluisjes en zaad. (donkergroen)

Benader het geheel voorzichtig, geen luchtverplaatsing, en druk de vluchtige massa zonder veel beweging dicht op elkaar zodat de pluisjes niet meer kunnen wegvliegen. Laat nog wat drogen en wrijf de pluisjes tussen de handen los boven een krant. Bij het openplukken van deze viltige bol vallen de kleine donker groene zaadjes eruit en is het pluisje of valschermpje reeds afgebroken. Het zaad kan ook gewonnen worden door een katje in een bokaal bij een warmtebron te zetten; het verhindert het teveel wegvliegen.

Opkweken van de plantjes.

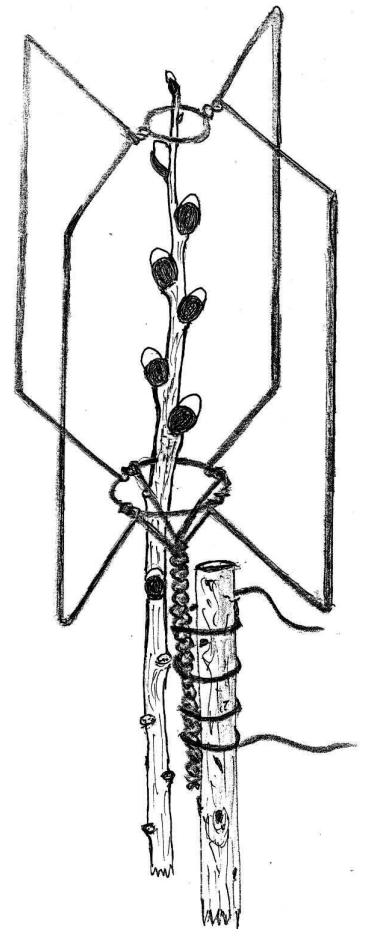
Neem een bak en vul deze met een mengsel van vochtige fijnkrumelige aarde en wat teelaarde; druk die aan met een plankje tot gij een effen oppervlak bekomt zonder kluiten. (licht met water besproeien)

Zaai de zaadjes goed verdeeld over de oppervlakte uit (niet met aarde afdekken, want de wilg is een lichtkiemer)

Besluit het zaadveld met een bloemenspuit tot alles goed nat ligt (zaden niet laten wegdrijven)

Na een 6-tal uren zullen de zaadjes reeds gezwollen en goed groen zichtbaar zijn.

Na een dag (20 à 24 uur) is het zaadje, op de plaats waar het schermpje vastgehecht was, uitgegroeid tot een glazig steeltje, dat door het verlengen zich kan neerbuigen naar de grond om contact te krijgen; ook is daar reeds een groeipunt van haarworteltjes te zien.

Zodra dit haarworteltje vocht kan opnemen (van 22 tot 30 uur na het zaaien) groeit het verder uit om in de grond te dringen, na enkele uren gaat het ander uiteinde van het zaadje zich oprichten en splitsen in twee groene zaadlobben. Vandaar ook de noodzaak om die periode het zaad en de grond vochtig te houden (niet te vochtig) bij het kweken van boswilg uit zaad.

De zaadbak wordt best uit volle zon in half schaduw gehouden, goed vochtig, niet te nat houden en beschermd tegen nachtvorst en andere storingen. Ook moet met een zekere uitval van kiemplantjes rekening worden gehouden.

Na 10 à 12 dagen verschijnt het eerste bladje en na 3 tot 4 weken gaan de plantjes in lengte toenemen; zodra zij een 5tal cm groot zijn en kunnen vastgenomen worden wordt voorzichtig, om geen worteltjes te breken, uitgeplant in rijtjes op een onkruidvrij terrein, met afstanden van minstens 15 tot 20 cm tussen de rijen en 8 tot 10 cm in de rij. Het is nuttig in het begin licht te beschaduw en na het planten te besproeien.

Verder onkruidvrij houden en op het einde van de zomer beschikt u over **soortzuivere wilgjes** tot 50 cm hoog.

Om het geslacht te kennen moet nog een paar jaar gewacht worden tot er katjes verschijnen.

Deze methode (zaaien) behoudt de genetische verscheidenheid tussen de wilgen die door de vegetatieve methoden verloren gaat (klonen)

Controleer veiligheidshalve tijdens het opgroeien of alle plantjes gelijkvormig zijn en sterk op elkaar gelijkend; er kan immers bij het bestuiven toch vreemd stuifmeel zijn ingeslopen of op het zaadbed zaad van andere wilgen zijn neergekomen.

Alle afwijkende planten worden verwijderd.

Aan de commissie drachtplanten en bestuiving werd in november 2001 een mannelijk en vrouwelijk exemplaar van onze boswilg overgemaakt samen met deze tekst. Zulks moet haar toelaten zuivere boswilgen te kweken die onder alle belangstellenden op de plantenruildagen kunnen verdeeld worden.

Door meer zuivere boswilgen in de natuur te brengen zal het aantal goede kruisingen verhoudingsgewijze verhogen bij een spontane wilgenopslag wat tot een betere bijenweide leidt.

Ziekten en vijanden.

Indien de zaailingen gekweekt worden in een bak (wat voordeel heeft) en afgedekt met glas, (wordt best na 3 à 4 dagen weggenomen) denk er dan steeds aan te verluchten tegen schimmels en let op de zon, vorst, hitte en beschaduw.

Ook aardvlooien, rouwmuggen, bladluizen, mieren, slakken, vogels katten, konijnen en mollen kunnen de jonge plantjes beschadigen, neem uw voorzorgen om het zaaisel te beschermen.

Voor het zaaien best de grond te ontsmetten of te verhitten want hij dient regelmatig vochtig te worden gehouden.

Maak hem best niet humusrijk maar neem gewoon lichte tuingrond; na het uitplanten kan het plantbed met een weinig meststoffen verrijkt worden; beter is dat op voorhand te doen zodat het terrein onkruidvrij voedzaam en klaar ligt.